

AVRUPA SERBEST TİCARET BİRLİĞİ (EFTA)

Prof. Dr. Orhan OĞUZ

Avrupa İktisadî İşbirliği teşkilâtı içinden altı devlet, Ortak pazar kurma kararını alınca, adı geçen teşkilâtın diğer üyeleri üzerindeki tepki geniş oldu. Çünkü, bu ülkeler arasında ticarî, iktisadî ve hattâ politik ilişkiler oldukça genişti. Yeni durum muvacehesinde, bütün münasebetler yeniden gözden geçirilecek ve belkide istikamet değişikliği yapılacaktı.

Avrupada Ortak pazar kurulması, bilhassa İngiltere ekonomisini etkiledi. Bu devlet tarafından gerek OECE ve gerekse NATO gibi beynelmilel organizasyonlarda, Avrupanın bölünmesi tehlikelerine işaret edildi. Belkide bu tehlikeye diğer tarafları inandırmak fikri ile, Avrupa Serbest Ticaret Birliğinin (EFTA) kuruluşuna liderlik etti.

Eğer EFTA'nın kuruluşundan bugüne kadar geçirdiği safhalar iyice tetkik edilirse ve aynı zamanda bu teşkilâtın iç bünyesi incelenirse az evvel belirtilen kanaatin doğruluğu görülebilecektir.

İngiltere, Avrupada bir serbest mübadele bölgesinin kurulması için *İsveç*, *İsviçre*, *Norveç*, *Danimarka*, *Avusturya* ve *Portekiz* ile müzakerelere, ortak pazar anlaşmasının imzasından hemen sonra, başlamıştır.

Bu yedi ülke arasında kurulacak birlik, ondan iki sene önce kurulan Avrupa İktisadî Birliğinden, mahiyet itibariyle farklı olacaktır.

1959 senesi Ekim ayı içinde 7 devlet arasında yapılan müzakereler sonunda gayeler ve ana esaslar tesbit edilmiştir.

Avrupa Serbest Ticaret Birliği (European Free Trade Association) adı ile kurulan, bugün daha ziyade EFTA veya yediler şeklinde anılan bu Birliğin mahiyeti hakkında özet bilgi verdikten sonra çalışma tarzını, Avrupa Ortak Pazarı ile münasebetleri ve kendi iç bünyesindeki huzursuzlukların sebeplerini açıklamaya çalışacağız.

Birliğin gayesi; üye ülkeler arasındaki iktisadî faaliyetleri artırarak yüksek bir hayat standardına ulaşmaktır. Elbette bu amaca varabilmek için iktisadî malî ve sosyal alanda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Bu amaç tesbit edilirken bilhassa Avrupa İktisadî Birliği ile yani Ortak Pazarla iyi münasebetler kaydının konulmasına dikkat edilmiştir.

Birlik bu gayeye erişebilmek için, evvelâ; gümrük duvarlarının, Avrupa Ortak pazarında olduğu gibi, tesbit edilen bir sürede, tedricen kaldırılmasını ön görmüştür. Burada belirtilmesi gerekli olan husus 1960 ile 1970 yılları arasında üye ülkeler arasında kaldırılacak olan gümrük duvarları, sadece *Sinaî mamuller* içindir. Gümrüklerde ilk olarak 1 Temmuz 1960 yılında % 20 bir indirim yapılacak ondan sonrakiler, 18 ve 12 aylık fasıllarla devam edecektir. Bu intikal dönemi içinde kemmi ithal tahditlerini üye devletler, karşılıklı olarak tedricen kaldıracaklardır.

Birlik üyeleri, dışarıdaki ülkelere uygulayacakları müşterek gümrük tarifelerini tesbit edecek ve fakat bunların zararlı olmaları halinde de itiraz olunabilecektir. Yani bu konuda serbest kalacaklardır.

Birlik tarımsal ürünler için ayrı bir anlaşma yapacaktır.

Bu suretle Avrupa'da ikinci bir Birlik teşekkül etmiştir. Bunun vüs'ati hakkında bir kanaate varabilmek için bazı rakamlar verelim.

Avrupa Serbest Ticaret Birliği, 1.278.190 kilometre kare arazi üzerinde 90 milyon insanın yaşadığı bir pazar meydana getirmiştir.

Nüfusun üye ülkelere göre dağılımı şöyledir :

Tablo I

	Nüfus	Artış hızı	Alan	Yoğunluk
Avusturya	1960 7.073.807	—	83,849	86
Danimarka	» 4.585.256	0.7	43.043	109
Norveç	» 3.591.234	0.8	324.219	11
Portekiz	» 8.851.219	0.7	91.971	98
İsveç	» 7.495.316	0.5	449.793	17
İsviçre	» 5.429.061	2.1	41.288	140
İngiltere	1961 52.709.354	0.7	244.030	221
Toplam	89.735.247		1.278.190	
Avrupa Ekonomik Topluluğu	171.341.073		1.162.935	

KAYNAK: U.N., *Statistical Yearbook*, 1964.

(Tablo I) da görüldüğü gibi İngiltere diğer üyeler arasında en kalabalık ve yoğun nüfusu teşkil eden ülkedir.

Bu bölgenin önemini gösteren diğer bir hususta, fert başına isabet eden gelir olacaktır. (Tablo II) de üye devletlerin Millî gelir rakamları ile insan başına isabet eden gelir gösterilmiştir.

Bu istatistik rakamlar EFTA'nın kuvvetli bir satın alma gücüne sahip bir bölge olduğunu anlatır.

Tablo II

	1962 yılı Millî Gelir	(dolar) Ferd Başına
Avusturya	5.514	751
Danimarka	5.899	1.266
Norveç	3.991	1.031
Portekiz	2.206	208
İsviçre	9.008	1.514
İsveç	9.911	1.195
İngiltere	63.136	1.021
Avrupa Serbest Ticaret Birliği	99.665	998
Avrupa Ekonomik Topluluğu	172.709	960

KAYNAK: *The Chase Manhattan Bank., The European Market*, 1964.

Bölgenin üretim gücünü belirtebilmek için bazı ana mallar üretim ve tüketimini açıklayalım. Demir maden istihsali (Tablo III) de görüldüğü gibidir.

Tablo III

Demir Madeni İstihsali
(bin ton)

	1960	1963
Avusturya	1.100	1.180
Danimarka	—	—
Norveç	1.056	1.250
Portekiz	151	135
İsveç	13.014	14.182
İsviçre	50	38
İngiltere	4.688	4.091
Toplam	15.839	20.876

KAYNAK: U.N., *Statistical Yearbook*, 1964.

EFTA'nın toplam demir üretimi 20 milyon ton civarındadır. Halbuki bu rakam sadece İngiltere'nin çelik tüketim seviyesine ulaşabilmektedir. (Tablo IV) de görüleceği gibi Bölgenin toplam çelik tüketimi 30 milyon ton etrafındadır.

Tablo IV

	Çelik Tüketimi (Bin ton)		İnsan Başına (Kilogram)	
	1961	1963	1961	1963
Avusturya	1.888	1.692	267	236
Danimarka	1.233	1.202	267	256
Norveç	1.049	1.024	291	279
Portekiz	539	532	61	59
İsveç	4.087	4.143	554	545
İsviçre	1.968	2.063	360	355
İngiltere	18.838	19.899	357	368
Toplam	29.602	30.555	308	300

KAYNAK: UN., *Statistical Yearbook*, 1964.

Birlikte fert başına vasatı 300 kg. çelik tüketimi vardır. Bu rakam Avrupa İktisadî Birliğinde daha yüksektir.

EFTA'nın enerji üretim ve tüketimi biraz önce vermiş olduğumuz rakamları tamamlayacaktır.

Tablo V

Enerji üretim ve tüketimi
Kömür cinsinden (Milyon ton)

	Üretim		Tüketim		
	1960	1963	1960	1963	Ad. Baş. (kgr.) 1963
Avusturya	9.74	10.30	15.19	18.24	2.544
Danimarka	0.77	0.84	12.96	17.37	3.711
Norveç	4.27	5.39	9.81	11.65	3.175
Portekiz	0.90	0.99	3.34	4.15	459
İsveç	4.91	26.11	30.02	3.491	3.950
İsviçre	2.35	2.71	10.39	14.70	2.530
İngiltere	197.64	200.51	258.45	274.75	5.090
Toplam	219.86	225.65	336.25	370.88	3.065 (*)
Dünya	4297.48	4.792.71	4.233.48	4.697.16	1.463

KAYNAK: U.N., *Statistical Yearbook*, 1964.

Tabloda görüldüğü gibi yedilerin en büyük enerji üretici ve tüketicisi başta İngiltere, onu takiben Kuzey ülkeleri gelmektedir. Ortak pazar enerji tüketimi daha düşük olup fert başına 1652 kgr. dır.

Avrupa Serbest Ticaret Birliğinin sınai alandaki, önemini belirten bir kaç istatistik verdikten sonra tarımsal alandaki üretkenliğine de değinmek lüzumu vardır.

(*) Ortalamalar alınmıştır.

Tablo VI

	Süt üretimi (bin ton)		Et istihsalı (bin ton)	
	1960	1963	1960	1963
Avusturya	2.916	3.104	391	466
Danimarka	5.399	5.086	753	826
Norveç	1.635	1.694	120	33 (*)
Portekiz	436	452	156	162 (*)
İsveç	3.926	3.782	337	375
İsviçre	3.112	3.117	236	255
İngiltere	12.080	12.591	1.713	1.981
EFTA	29.504	29.826	3.706	4.098

KAYNAK : U. N., *Statistical Yearbook*, 1964.

Not : Et istihsalinde, sığır, domuz ve koyun, kuzu toplamı alınmıştır.

BİRLİĞİN BÜNYESİ VE ÖZELLİKLERİ

1 — Avrupa serbest ticaret birliğinin yönetilmesi için başlıca iki organ vardır.

1 — Bakanlar Konseyi

2 — Sekreterlik

Sekreterlik Cenevrede kurulmuştur. Birlikte ortaya çıkacak anlaşmazlıkları halledecek bir adli makam yoktur. Anlaşmada, sadece şikâyetler için *tetkik komitelerinin* kurulabileceği yazılmıştır.

2 — Birlikte üye olan ülkeler üye olmayan diğer devletlere karşı uygulayacakları gümrük resimlerinde, Ortak pazarda gördüğümüz gibi tamamen bağlı bir durumda değillerdir. Bu konuda serbestilerini muhafaza etmişlerdir.

(*) 1962 yılı rakamı.

3 — Birlik sadece sınaî mamulleri kapsamış olup, tarımsal ürünleri anlaşılmaya alınıyarak dışarıda bırakmıştır. Bu tezi bilhassa İngiltere savunmuştur. İngiltere İngiliz Milletler Topluluğu (Commonwealth) ile ilişkileri yüzünden böyle bir hükmün yer almasını istemiştir. İleride bu noktaya tekrar geleceğiz.

4 — Birliğe üye olan ülkeler arasında 1969 yılı son gününde gümrükler tamamen kaldırılmış olacaktır (1). Ancak istatistiklerde de görüldüğü gibi Birlik içinde her yönden az gelişmiş bir karakter gösteren Portekiz için özel bir hüküm konmuş ve bu ülkenin üyelere karşı gümrüklerini kaldırması on yıllık bir gecikme ile kabul edilmiştir. Yani Portekiz 1980 yılında üye ülkelere karşı gümrük resimlerini tamamen ilga etmiş olacaktır.

5 — Birlik üyeleri dış politika konusunda azamî derecede serbestirler.

EFTA'nın Tatbikatı ve Ortak Pazar'a İlişkileri :

EFTA'nın tatbikatı ile Avrupa İktisadî Birliği arasındaki ilişkileri bir birinden ayırmaya imkân olmamaktadır. Çünkü yedilerin hareketi devamlı olarak Ortak Pazarın durumuna ve tutumuna göre tanzim edilmiştir. İngiltere başta olmak üzere diğer ülkeler Ortak pazara üye olmak için müzakerelere başlamışlardır. Bu müzakerelerin durumuna göre yediler politikasında yön değişikliği olmuştur.

Nitekim 1960 yılının Şubat ve Mart aylarında Ortak pazarla EFTA'nın birleştirilmesi fikri ortaya atılmıştır.

Avrupa Serbest Ticaret Birliğinin Viyanada 1960 yılının Mart ayında yaptığı toplantıda bir iki Avrupalı teşekkülün GATT prensipleri içinde birleştirilerek *Avrupa Birleşik Devletleri*'nin kurulmasına gayret etme kararı alındı.

Bir taraftan yediler Avrupa Ortak Pazarı ile birleşmek isterken, diğer taraftan Amerika Birleşik Devletleri'nde dış ticaretinde ileride zuhur edebilecek tehlikeyi bertaraf etmek için bu fikri benimsemiş görünüyor. Amerika bu fikre taraftarlık ederken, NATO endişesi ile de hareket ettiğini, Avrupanın bölünmemesinin gerekli

(1) Gümrük indirimi sonradan hızlandırıldığı için 1966'nın sonuna alınmıştır.

olduğunu söylüyor, hatta işi biraz daha ileri götürerek kendisinin de içinde bulunduğu ve OECE yerini alacak bir *Transatlantik* teşkilâtı kurmayı teklif ediyordu.

Avrupa Serbest Ticaret Birliğini teşkil eden ülkeler arasında da, kuruluştan hemen sonra bazı çıkar mücadelesi başlamıştı. Meselâ İsviçre ve Portekiz 1 Temmuz 1960 tarihinde başlayacak ve ileride devam edecek gümrük indirimlerinin kendi ekonomileri üzerindeki menfi tesirini karşılayabilmek için gümrük resimlerini yükseltmişlerdir. Bu hareket GATT anlaşmasına da aykırı düşmesine rağmen İsviçre % 40, Portekiz % 30 artırmışlardır. Demek oluyor ki, daha yedi devletin kurduğu birlik henüz çalışmaya başlamadan menfaat ayrıkları yüzünden bazı hareketler başlamıştır. Bunun altında yatan manâ EFTA'yı kuran ülkelerin bazılarının Avrupa Ortak Pazarı ile ilişkilerinin daha çok ve bundan daha çıkarlı olmalarıdır. Hattâ EFTA'nın lideri İngiltere dahi Ortak Pazarın gelişmesi karşısında ciddi endişelerini saklayamaz olmuştur. İngiltere'nin Ortak Pazara girmesini engelleyen en önemli mesele İngiliz Milletler Camiası (Commonwealth) dir. Çünkü Ortak Pazar'a İngiltere girdiği gün Commonwealth'i kaybetmesi mukadder sonuç olacaktır.

İngiltere'nin Ortak Pazara üye olması mümkün olamayacağı anlaşılınca çalışmaların yönü değiştirilmiş ve Avrupa Ortak Pazarı ile Serbest Ticaret Birliği arasında bir anlaşma ve yaklaşma yolu aranmıştır.

Bu suretle iki blok birleşerek tek bir Birlik haline gelecektir.

Buradaki ana fikir; Avrupa Ortak Pazarının, serbest mübadele Bölgesine doğru yaklaşmasıdır.

Bu fikir Roma andlaşmasına uygun değildir. EFTA ile Ortak Pazar arasında bir gümrük birliği kurulduğu takdirde biraz evvel belirtmiş olduğumuz gibi İngiltere Commonwealth mallarına da müşterek gümrük tarifelerini tatbik etmek mecburiyetinde kalacaktır. Halbuki İngiltere Commonwealth mallarına gümrük muafiyeti istemektedir. Bu istek Avrupada bilhassa tarımsal ürünler istihsal eden ve ihraç eden ülkelerin menfaati ile bağdaşmamaktadır.

EFTA içinde ikinci bir meselede İsviçre, İsveç ve Avusturya tarafsızlık ilkelerine bağlı ülkelerdir. Bu birlik içinde bu ülkeleri-

nin zedeleneceğinden korkmaktadırlar. Her ne pahasına olursa olsun bu ana görüşe bağlı kalmak istemektedirler.

Bu Birliğin içinde üye memleketler arasında bir görüş birliğinden ziyade menfaat ayrılıkları vardır. Her devlet kendi geleceğini düşünme ve Ortak Pazar ile ilişkiler kurma gayreti içindedir. Fakat Ortak Pazarın gayet hesaplı ve titiz davranışı karşısında bir türlü ne münferiden, nede topluca anlaşma imkânı olamıyor. İşte bu davranış karşısında Serbest Ticaret Birliği üyeleri tekrar kendi birliklerine tevaccüh etmekte ve aralarındaki ilişkileri geliştirmek için çalışmaktadırlar.

Hattâ Ortak Pazardan daha hızlı bir şekilde serbest ticareti tesis etmek istemektedirler. Bunun için sınaî mamullerde Ortak Pazara paralel bir gümrük indirimini uygulamayı kararlaştırmışlardır.

EFTA'ya ait verilen bir kaç sektördeki istatistikler, üye ülkeler arasındaki bünye farklarını geniş ölçüde aksettirmiş bulunmaktadır. Meselâ Serbest Ticaret Birliğinin en küçük devleti olan Danimarka daha ziyade tarımsal alanda faaliyetlerini genişletmiş bulunmaktadır. Bu sayede oldukça yüksek bir refah seviyesine ulaşmıştır. Hal böyle iken EFTA içinde tamamen sınaî mallar konusundaki anlaşma bu devlete büyük bir şey kazandırmıyacak, aksine Avrupa Ekonomik Topluluğunun tatbik edeceği gümrükler neticesi mevcut pazarını kaybetmiş olacaktır. Şu halde Danimarkanın, EFTA içinde kalabilmesi için ihracatının büyük bir kısmını emen İngiltere ile bazı özel anlaşmalar yapmak mecburiyeti vardır. Nitekim öyle oldu. Peynir ve Bacon (domuz pastırması) gibi bir kaç kalem üzerinde iki devlet anlaştı ve İngiltere bu mallara karşı gümrük engellerini kaldırdı.

Fakat Avrupa Ortak Pazar faaliyetini daha üçüncü yılında oldukça geliştirmiş ve başarı yolunda çok ilerlemişti.

Gümrük resimlerinin dirilmesi, üyelerin aralarındaki İktisadî ve ticarî münasebetleri artırıyor, bu husus maliyetlere ve kaliteye tesir ediyor, dışardan Ortak Pazara doğru yabancı sermaye akını artırıyor, bunlar üye ülkelerin kamu oylarında gayet müsbet psikolojik etkiler yapıyor, ve nihayet Avrupa Ekonomik Topluluğu hakiki bir kuvvet olup sadece Avrupa Kıt'asında yaşayanları değil,

diğer kıt'alarındaki ülkeleri de, müstakbel zararlar konusunda düşünürüyordu.

İngiltere bu endişe ile bir taraftan yediler içinde gümrük indirimleri ile ilişkileri geliştirmeye çalışırken, diğer taraftan devamlı olarak Ortak Pazarla yediler arasında bir köprü kurma fırsatı aramaktadır.

Bu arada Finlândiya'nın da Avrupa Serbest Ticaret Birliğine Ortak üye olması için müzakereler yürütülüyor ve teşkilâtı daha da genişletmek çabalarından da geri kalınmıyordu (*).

Bütün bu gayretlere rağmen EFTA içinde üç tarafsız ülke olan İsveç, İsviçre ve Avusturya'nın, Avrupa Ortak Pazarı ile müzakereler yapılmasına engel olunamıyordu.

Diğer taraftan İngiltere ve Danimarka 1965 yılı sonunda Avrupa İktisadî Birliğine katılmak için ayrı ayrı müracaat ediyorlardı.

1962 yılı İngiltere başta olmak üzere, Ortak Pazara girmek isteyen diğer ülkeler için, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile bir müzakereye yılı olmaktadır.

İngiltere ile Ortak Pazar arasındaki müzakereler uzunca bir süre devam ediyor. Nihayet yılın sonuna doğru bir anlaşma ümidi beliriyor. Bu suretle iş hayatındaki belirsizliğin ve kararsızlığın nihayete ermesi umuluyor.

Fakat İngiltere'nin EFTA'yı teşkil eden diğer üyelerin dışında tek başına Ortak Pazara girme çabası diğerleri üzerinde elbette menfi etki yapıyor.

Bu arada Ortak Pazarla EFTA'nın başarıları mukayese ediliyor. Bu mukayese hep EFTA'nın aleyhine çıkıyor. Çünkü Ortak Pazara nazaran EFTA ülkelerinin gelişmesi çok sönük kalmıştır.

İşte bütün bu olaylar karşısında iki alternatif vardır. Birincisi EFTA'yı teşkil eden bütün ülkelerin Avrupa İktisadî Topluluğuna ayrı ayrı tam veya ortak üye olmaları, ikincisi ise, ortak pazarın bir bütün olarak Serbest Ticaret Birliğine katılması. Bu iki alternatifin de taraflara müsbet ve menfi tesirleri olacaktır.

(*) EFTA ile Finlândiya arasındaki ortaklık anlaşması 27 Mart 1961 tarihinde Helsinki'de imzalanmıştır.

Biz buraya kadar daha ziyade EFTA içindeki gayretleri ve endişeleri açıkladık. Halbuki Avrupa Ortak Pazarında da yeni üyelerin alınması konusunda fikir birliği olduğu söylenemez.

İngiltere'nin Ortak Pazara girmesini Belçika'nın çok arzu etmesine rağmen Fransa'nın buna muhalif olduğu bilinmektedir.

İngiltere'nin Ortak Pazara girmesile, Fransa kendi çıkarlarını mukayese etmekte ve hangi şartlarda alındığı takdirde, beraber bir Birlik içinde yaşama şansının bulunduğunu hesaplamaktadır.

Açıkça ifade edilmemesine rağmen İngiltere'nin Ortak Pazara girmesi için Commonwealth'den vaz geçmesi gerekmektedir.

Elbette bu hususun İngiltere için uygulanması değil, düşünülmesi dahi çok güç olmaktadır.

Nihayet 14 Ocak 1963 tarihinde De Gaulle'un basın toplantısında, İngiltere'nin imtiyazlı olarak Ortak Pazara giremeyeceği kesin olarak açıklandı.

Artık İngiltere'nin Ortak Pazara girme ümidi adamakıllı zayıflamıştı.

Bu durum muvacehesinde İngiltere yeniden EFTA'ya önem vermek mecburiyetinde kaldı. EFTA'nın hiç bir zaman uzun ömürlü olamayacağı kanısında olan İngiltere, bu suretle bir süre daha bu Birliğin yaşamasını arzu ediyordu. Bunun için gümrük indirimlerine devam etmek hattâ onu hızlandırmak gerekiyordu ve 1966 yılı sonunda EFTA üyeleri arasında mevcut gümrüklerin tamamıyla kaldırılması arzu ediliyordu.

Bu arada Avusturya, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerinin çok olması gerekçesile bu camiaya girme kararında ısrar ediyordu. Avusturya'nın bu ısrarlı arzusuna EFTA üyeleri uydular. Ve ona Ortak Pazara girmeye müsaadesi verdiler. Vermeselerdi Avusturya, belki yakın geçmişteki İngiltere örneğini emsal alarak o yolda hareket edebilecekti.

EFTA ile Ortak Pazar arasında bütün bu cesaret kırıcı olaylara rağmen ne İngiltere nede diğer üyeler iki entegrasyon arasında iş birliği yapma fikrinden ayrılmıyorlar ve Avrupa'nın tek bir birlik haline gelme arzusunu, çıkarlarile bağdaştırmak istiyorlardı.

Diğer taraftan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Kennedy, dünya ticaretinin gelişmesi ve bunu engelleyen hususların düzeltilmesine hizmet edecek çalışmaların yapılmasını teklif ediyordu. Buna göre gümrüklerin % 50 indirilmesi icap edecekti. Böylece Kennedy Round, EFTA ile Ortak Pazar arasındaki anlaşmazlığı da aynı oranda halletmiş olacaktı. Elbette Başkan Kennedy'nin sadece Avrupa'nın birliğini temin için böyle bir teklif getirdiği düşünülemez. Esasen Ortak Pazar, EFTA ve Amerika Birleşik Devletleri arasında bazı zengin piyasaları ele geçirme konusunda mücadele çoktan başlamıştı. Hattâ bu mücadelede Avrupa Ortak Pazarı başta gidiyor ve ileride Amerika için daha da tehlikeli olacağı benziyordu. Buna rağmen Kennedy Round, İngiltere'nin de işine geliyor ve bu yoldan Avrupa Ortak Pazarından bazı tavizler dahi alınacağı düşünülüyordu.

Avrupada bu iki birlik arasındaki anlaşmazlık sadece İngiliz menfaatine aykırı olduğu intibahına da kapılmamak gerekir. Bu anlaşmazlık yüzünden Avrupa Ortak Pazar üyelerinin dahi bazı zararlara uğradığı bir gerçektir. Bu hususu belirtmek için sadece bir misal kâfi gelir kanaatındayım. Batı Almanya, EFTA pazarlarında bir buçuk milyar dolarlık bir ihracat fazlası temin etmektedir. İki teşekkül arasındaki anlaşmazlığın uzayıp gitmesinden Alman menfaati de haleldar olmaktadır.

Bütün bunlara rağmen, bu iki birliğe üye olan devletlerin türlü iktisadî, siyasî ve sosyal alanlardaki çıkarlarını bağdaştırmak pek kolay olamayacaktır ve olamamaktadır. Meselâ İngiltere kendi ekonomik endişeleri yüzünden tek taraflı olarak ithalât vergisini % 15 artırması diğer üyeler üzerinde çok kötü tesir yapmış ve EFTA'yı kökünden sarsmıştır.

Bugün Ortak Pazar ile EFTA memleketleri arasında ticaretin önemli seviyede düşmeğe başladığı ve hattâ yön değiştirdiği görülmektedir. Bu hem dünya ticaretini ve hemde Avrupa'nın birleştirilmesi çalışmalarını etkilemektedir.

Bu arada Avrupa Ortak Pazarı üyeleri arasında çıkan anlaşmazlık ve Temmuz 1965 den itibaren Fransa'nın Ortak Pazar toplantılarına katılmayışı Avrupa için diğer bir endişe kaynağı olmuştur.

Fransasız bir Ortak Pazarı düşünmek çok güçtür; Onun için

1965 yılı ikinci yarısında Avrupa'nın birleştirilmesi, çok problemlili bir konu haline geldi. Bu yoldaki çalışmalar da mecburen yavaşladı.

Her Őeye rağmen Avrupa'nın tek bir birliğe doğru götürülmesi fikri kaybolmadı. Gene bu konuda türlü alternatifler üzerinde duruldu.

Nitekim bugün 1966 yılı başlarında Fransa yeniden Ortak Pazar toplantılarına dönmüştür. İngiltere gene iki teşekkül arasında bir köprü kurma arzusunu devam ettirmektedir.